Smilla i snigelfart

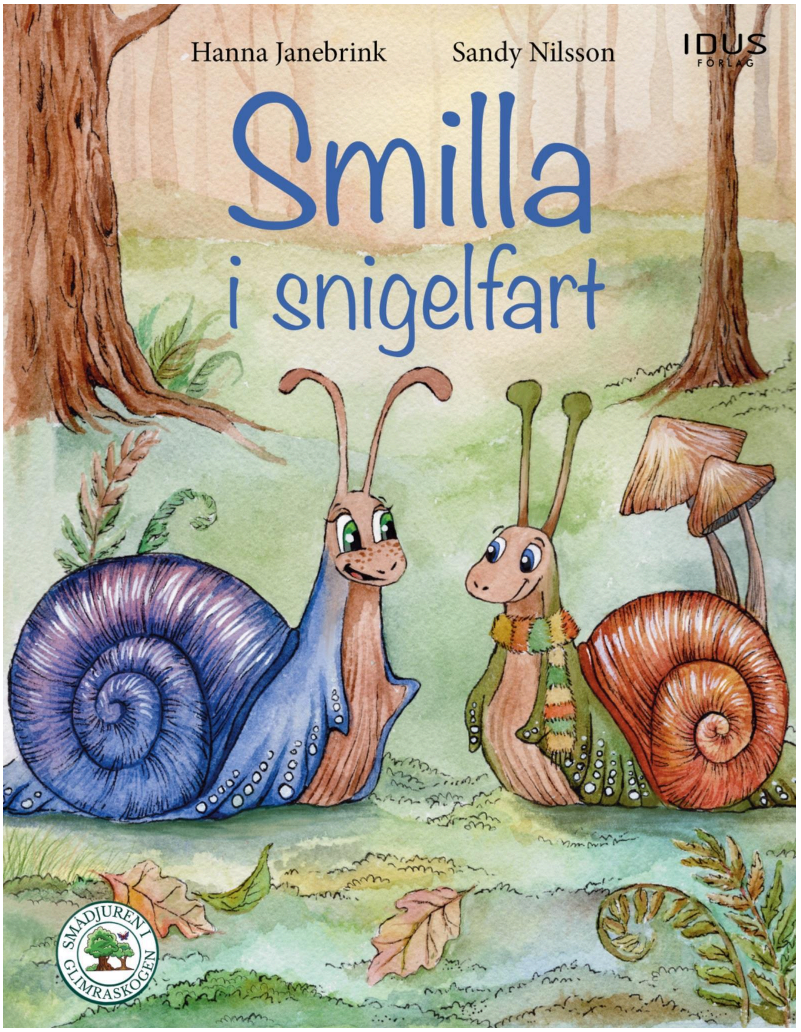

Läsguide

Så kan du göra läsningen extra språkstimulerande

Hanna Janebrink (författare/logoped)

Presentation av författare och illustratör

Författare:

Smilla i snigelfart är min debutbok. I mitt arbete som logoped träffar jag många barn och ungdomar med utmaningar när det gäller språk och kommunikation. Jag har alltid älskat att läsa och skriva och har läst många barnböcker tillsammans med mina egna två barn. I mitt författarskap kan jag kombinera mitt språkintresse med min passion för att skriva.

Illustratör:

Sandy Nilsson jobbar som konstnär på heltid och har målat illustrationerna till *Smilla i snigelfart* för hand i akvarell. Hon älskar att måla djur och natur.

Så här kan du göra högläsningen extra språkutvecklande

Att läsa högt för barn stimulerar fantasi och bidrar till läsglädje. Utöver det är högläsning viktigt då det även främjar barnets språkutveckling. Barnet kommer genom högläsningen i kontakt med nya ord, andra meningskonstruktioner än de möter i vardagsspråket och förmågan att återberätta stimuleras.

I det här avsnittet får du som vuxen tips på hur du kan göra högläsningen lite extra språkstimulerande.

Ta en **bildpromenad** innan ni börjar läsa. En bildpromenad innebär att ni inför läsningen tittar på bilderna och samtalar om dem. Vad ser ni på bilderna? Vad tror barnet händer? Detta kan ge barnet förförståelse inför läsningen, stimulera fantasi och hjälpa barnet att ta sig in i bokens föreställningsvärld.

Stanna upp i läsningen och lämna luckor som barnet får fylla i. Utgå från sådant du som vuxen tror att barnet kan lista ut.

> *Ett exempel från uppslag 9:*
> "De kommande dagarna håller sig Smilla mest i sitt ____" (peka på skalet och låt barnet fylla i).

Följ barnets initiativ och prata om det som fångar barnets intresse. Om han/hon fastnar vid någon detalj i bild eller text, stanna upp och prata om det.

> *Ett exempel:*
> Om barnet exempelvis pekar på sorkfamiljen som finns under jorden, pausa läsandet och prata om det som händer i bild. Du kan pausa en liten stund innan bläddring för att locka till initiativ från barnet och bjuda in till samtal.

Spegla det barnet säger, vilket innebär att säga det barnet säger, fast med egna ord. Här kan den språkstimulerande strategin *utvidga* också passa in - att upprepa det barnet säger, fast lite mer komplext.

> *Ett exempel från uppslag 6:*
> Barnet pekar på vattenflaskan som Sam håller i och säger "vattenflaska". Du som vuxen kan då säga "Ja, titta, Sam har en vattenflaska".

Ställ öppna frågor kring det ni läser. Låt barnet svara på frågor som innehåller frågeorden När? Var? Hur? Varför? kopplade till innehållet i boken. Här behöver givetvis frågorna anpassas efter det barn du har framför dig. Se förslag på olika typer av frågor att ställa under rubriken "Frågor att ställa inför, under och efter läsningen" i nästa avsnitt i guiden.

Berätta och kommentera kring bilderna, så att ni inte "fastnar" i att du som vuxen bara ställer frågor som barnet förväntas svara på.

Pausa och låt barnet försöka **förutspå** handlingen.

> *Ett exempel från uppslag 2:*
> Efter att ha läst texten "Hon är trött på att bli omsprungen, och på alla elaka ord", kan du som vuxen bläddra och låta barnet titta på illustrationen på nästkommande uppslag och fundera över vad han/hon tror att Smilla bestämmer sig för att göra.

Koppla det ni läser till barnets egna upplevelser.

> *Ett exempel:*
> Kommer du ihåg när vi såg en snigel i skogen? Den hade ju skal, så det var egentligen en snäcka!

Avsluta lässtunden genom att **sammanfatta** det ni läst och du som vuxen kan dela med dig av något som du själv tyckte var intressant.

Återkoppla till innehållet i det ni läst i samband med andra aktiviteter.

Frågor att ställa inför, under och efter läsningen

Välj dina frågor med omsorg, så att det även finns utrymme att ta tillvara på barnets egna initiativ och att kommentera. Frågor av "jag undrar…"-karaktär kan ibland stimulera barnets fantasi och upplevas mindre kravfyllda än andra typer av frågor.

Nedan ser ni EXEMPEL på frågor som kan ställas. Tanken är inte att alla ska ställas vid samma läsning. Välj ut ett par frågor (eller kom på helt egna) som du tror passar det barn som du ska läsa med.
OBS! Med ordet "tapetsida" avses de uppslag som sitter klistrat mot insidan av pärmen (fram och bak).

Exempel på frågor att ställa INFÖR läsningen:

Omslaget	• Vilket djur tror du att boken kommer att handla om? Jag undrar om du har träffat på snäckor/sniglar i verkligheten någon gång? Berätta mer. • Var tror du att de är någonstans? Jag undrar hur det luktar i skogen? Jag undrar om det hörs några ljud? Vad kan man se i skogen? Jag undrar vad man kan göra där?
Tapetsida fram	• Smilla är alltså en snäcka och inte en snigel. Vet du vad det är för skillnad mellan en snäcka och en snigel? • Vad tror ni finns i hennes skal? Här ser vi några förslag, men jag undrar om det inte kan finnas helt andra saker? Vad tror du?
Bildpromenad	• Titta där är Smilla tillsammans med en annan snäcka. Jag undrar vem det kan vara? • Vad tror du händer här? • Jag undrar hur Smilla känner sig här? • Jag undrar vem de träffar på här? • Var tror du de ska göra nu? • Vad gör de här? • Jag undrar hur de känner sig nu? • Vilken årstid tror du att det är? Vad får dig att tro det?

Exempel på frågor att ställa UNDER läsningen:

Uppslag 1	• Vad är det för saker som ramlat ur Sams skal? • Jag undrar varför det ramlar ur böcker ur hyllan hos sorkfamiljen? • Vad tycker du om det skogsmusen gjorde? Var borde hen ha gjort istället? • Vad händer med spindeln? • Jag undrar vad ordet “bråttom” betyder?
Uppslag 2	• Varför håller sorken i en tratt? • Jag undrar varför snäckorna och sniglarna vill sänka hastigheten på Smala stigen? • Jag undrar vad som menas med “det bubblar av ilska”? Hur känns det?
Uppslag 3	• Vad tror du Smilla ska göra här? (Titta på bilden och förutspå) • Hur tränar sorkfamiljen under jorden?

Uppslag 4	• Vet du vad myrans bo kallas? • Jag undrar varför sorkfamiljen har hörselkåpor på sig här? • Vad gillar du bäst - att ta det lugnt eller springa? • Jag undrar varför Smillas ögon glittrar? • Jag undrar hur Sam kommer att reagera när Smilla berättar att hon vill vara med i tävlingen? (Förutspå)
Uppslag 5	• Jag undrar hur Smilla känner sig här? Varför känner hon så? • Vad tycker du att Sam borde ha sagt när han fick reda på Smillas planer?
Uppslag 6	• Vet du vad det innebär att "skämma ut sig?" Har du varit med om det någon gång? • Jag undrar varför sorkarna håller i flaggor? • Vad kan det vara för djur som är ute och går med barnvagn? • Jag undrar vad uttrycket "menar allvar" betyder?
Uppslag 7	• Vad är det för siffra Smilla har på sitt skal? De andra småkrypen? • Varför tror du att Smilla har dansande fjärilar i magen? Vad betyder det? • Hur tror du att det kommer att gå för Smilla på tävlingen? (Förutspå)
Uppslag 8	• Jag undrar varför de andra smådjuren är så taskiga? • Hur känns det i kroppen när andra säger taskiga saker till en? • Jag undrar hur Smilla känner sig nu?
Uppslag 9	• Jag undrar vad det är för slags fågel som sitter där på grenen? Varför har den en bit papper i näbben? • Jag undrar varför Sam gnuggar sitt skal mot Smillas? • Jag undrar vad som händer i sorkfamiljens hålor? • Vad tror du att ordet "omtänksam" betyder?
Uppslag 10	• Vad är det som går fel för löparlaget? (Titta på bilden och förutspå) • Vad är det som händer hos sorkfamiljen här? • Jag undrar vad ordet "vibrerar" betyder?
Uppslag 11	• Vad är det som går fel för löparlaget nu? (Titta på bilden och förutspå) • Jag undrar varför ingen lyssnar på Smilla? • Vad är det för småkryp du ser på bilden? • Vad tror ni att ordet "krocka" betyder?
Uppslag 12	• Jag undrar hur småkrypen i löparlaget känner sig här? Varför tror du att de känner så?

	• Vad tror du att ordet “samarbeta” betyder? • Jag undrar vad en tränare gör? • Hur många smådjur ser du här? • Jag undrar hur Sam känner sig?
Uppslag 13	• Varför har Smilla en visselpipa runt halsen? • Verkar Smilla vara en bra tränare tycker du? Varför/varför inte? • Jag undrar vad det innebär att vara “nöjd”? Och vad innebär det att vara “stolt?” • Jag undrar vad uttrycket “dra sitt strå till stacken” betyder? • Vad håller sorkfamiljen på med?
Uppslag 14	• Vad gör en fotograf? • Jag undrar varför fotografen ber smådjuren säga “snigelfis” när han ska ta en bild på löparlaget? • Vad är en kamera för något? Hur brukar man fotografera nuförtiden?
Tapetsida bak	• Vad menas med den lilla “dikten”? • Hur är din takt? Gillar du att göra saker snabbt eller långsamt?

Exempel på frågor att ställa EFTER läsningen:

Åsikter	• Jag undrar om det var något i boken som du tyckte extra mycket om? Något som du inte tyckte om? • Jag undrar om det var något som kändes konstigt eller som du inte förstod? • Jag undrar om boken var så som du hade tänkt dig innan vi började läsa?
Erfarenheter	• Jag undrar vilken person i boken vi liknar mest? • Jag undrar om du har varit med om något som påminner om det som händer i boken? • Hur hade du känt om det hade hänt dig, tror du? Vad hade du gjort då? • Hur har det varit för dig när du har tränat inför något eller när du kämpat för att lära dig något nytt? Har andra hejat på/peppat dig då? • Jag undrar hur du skulle känna om andra inte tror att du kan? • Smilla hade ju svårt att få fram sina råd till laget. Har du haft svårt att göra din röst hörd någon gång? Hur kändes det? Vad gjorde du då?

Hörförståelse (använd text/bild för att hitta ledtrådar tillsammans)	*På raden (svaren finns i texten/bilderna):* ● Vilka djur fanns med i berättelsen? ● Vad hade Smilla tröttnat på? ● Vad började Smilla träna på? Varför? ● Hur reagerar Sam när han får reda på Smillas planer? ● Hur gick det för Smilla i tävlingen? Vad hände? ● Hur reagerade/kände sig Smilla då? ● Hur löste det sig? ● Hur fungerade löparlagets träningar till en början? Först … Sedan … ● Hur slutade berättelsen? *Mellan raderna (uppmuntra barnen att tänka efter och dra egna slutsatser):* ● Jag undrar varför Smilla tolkar ordet "långsam" som något negativt? ● Varför vill Smilla vara med i löparlaget, tror du? ● Varför reagerar Sam som han gör när Smilla berättar om sina planer på att vara med i tävlingen, tror du? ● Jag undrar varför det är färgglada fåglar på den ena sidan och svarta på den andra? Titta på uppslag 7. ● Vad tror du det stod i brevet som Smilla fick? *Bortom raderna (bjud in till samtal och reflektion):* ● Det fungerade ju inte så bra för löparlaget till en början, vilka råd hade du gett till dem? ● Vad hade du gjort om du blev kallad saker som gjorde dig irriterad? ● Hur borde smådjuren ha gjort istället för att vara taskiga vid tävlingen? ● Hur hade du gjort om du hade varit Smilla och fått taskiga kommentarer på tävlingsplatsen? Hade du ställt upp i tävlingen ändå? ● Jag undrar hur du brukar vilja bli tröstad när du är ledsen? ● Hur är man en bra vän?

Språklekar med kopplingar till bokens innehåll

Gå på ljudjakt:

Välj ett språkljud. Läs boken och/eller titta på bilderna och försök hitta ord som innehåller det aktuella språkljudet. Till exempel om ni har valt /s/-ljudet, kanske ni hittar ord som "snäcka", "snigel", "skalbagge", "smala" och "tävlingsplatsen".

Hitta rim:

Plocka ut ord från boken och hitta på rim. Om det är klurigt för barnet kan du ge ett förslag först och se om barnet kan komma på fler rimord. Här kommer några exempel (de fetmarkerade orden finns att hitta i boken):

snäcka - väcka, läcka
mus - hus, bus
myra - fyra, dyra
vatten - hatten

Beskriva ord:
Skriv ut bilder som föreställer ord ur boken. Du kan till exempel kostnadsfritt skapa ett konto på https://bildstod.vgregion.se och skriva ut ritade bilder. Turas om att ta upp ett kort i taget och beskriv ordet utan att säga vad det är. Den andra personens uppgift blir att gissa vilket ord som beskrivs. Välj ord som ligger på en lagom utmanande nivå språkligt för barnet som deltar i språkleken.

Hitta ord-lek:
Titta på illustrationerna i *Smilla i snigelfart* och försök hitta så många ord som möjligt. Skriv upp orden på en lista. Om ni vill kan ni sedan ta fram bildstöd för orden via exempelvis https://bildstod.vgregion.se och spela olika spel som exempelvis Memory eller Finns i sjön med dem.

Leken kan varieras genom att utgå från särskilda kategorier när ni letar efter ord. Till exempel kan ni leta efter:

- Djur
- Insekter
- Växter
- Människosaker
- Sådant som kan flyga
- Klädesplagg

Vad saknas?
Låt barnet titta noga på en sida eller ett uppslag. Håll sedan för något på sidan/uppslaget och låt barnet försöka komma på vad som gömmer sig bakom din hand. Ett exempel: visa sida 6, låt barnet titta noga och håll sedan för kotten. Fråga: Vad saknas? Och se om barnet kan komma ihåg att det var kotten som låg där.

Återberätta:
Låt barnen återberätta berättelsen om Smilla efter att ni har läst färdigt boken. Använd gärna illustrationerna som ett visuellt stöd. Här kan ni behöva ge barnen lite hjälp att komma igång och komma vidare, till exempel genom att ge meningsbörjor (säg första delen av meningen och låt barnet fortsätta meningen) eller stödfrågor.

Om det är svårt att återberätta kan ni gör det tillsammans. Du som vuxen kan börja, pausa i meningen och låta barnet fylla i: Det var en gång en _____ (peka på bild på Smilla) som hette _____. En dag blev hennes kompis _____ (peka på Sam) omkullsprungen av en _____ (peka på musen). Och så vidare.

Hitta på egen saga:
Välj ut en karaktär ur *Smilla i snigelfart* och försök hitta på en egen berättelse om honom/henne. Ni kan sedan ta fram bildstöd från exempelvis https://bildstod.vgregion.se för att kunna minnas och berätta sagan vid ett senare tillfälle.

Sant eller tokigt?
Titta på bilderna och säg påståenden som barnet ska ta ställning till - är de sanna eller tokiga?
Exempel på påståenden:

- Uppslag 1: Smilla har spindelnät i känselspröt (sant)
- Uppslag 2 (sida 4): Sam har en halsduk runt halsen (tokigt - han har en slips)
- Uppslag 3: Sorkfamiljen tränar också (sant)
- Uppslag 4: Myran Mira håller i ett glas (tokigt - hon håller i en flaska)
- Uppslag 5: Smilla ser glad ut (tokigt, hon ser ledsen/arg ut)
- Uppslag 6: En gråsugga är ute och går med en barnvagn (sant)
- Uppslag 7: Totalt 8 fåglar flyger i luften (tokigt, sex fåglar)
- Uppslag 8: Smilla har rymt iväg (tokigt, hon har gömt sig i skalet)
- Uppslag 9: Det är översvämning i sorkfamiljens håla (sant)
- Uppslag 10: Sorkbarnen är snälla och lugna (tokigt, de är busiga)
- Uppslag 11: Smådjuren rullar som en boll (sant)
- Uppslag 12: Sam spiller ut kaffe (sant)
- Uppslag 13: Smilla är med i laget (tokigt, hon är tränare)
- Uppslag 14: Fotografen är en grävling (tokigt, han är en igelkott)

Vad finns i Smillas skal?
Titta på tapetsidan. Använd sedan er fantasi och prata om vilka fler saker som skulle kunna finnas inne i skalet. Om ni vill kan ni tillsammans rita upp era förslag på ett papper.

Jag önskar er många språkstimulerande och framförallt MYSIGA lässtunder tillsammans!